

Metodika evidovaných lokalit ochrany přírody (Metodika ELOP)

verze – říjen 2020

Evidované lokality – proč a jak

S prohlubující se úrovní znalostí o přírodě našeho regionu (Kraje Vysočina) a v souvislosti s propojováním jednotlivých regionálních přírodovědců profesními a osobními vztahy a technickými pojítky vzrůstá i počet známých ochránářsky cenných lokalit a dochází k aktualizaci znalostí o těch známých z dřívějška. Tyto lokality jsou však často vymezeny a popsány pouze v myslích či zápisnicích jednotlivých přírodovědců (což se bohužel týká i profesionálních pracovníků ochrany přírody či muzeí). Tento neutěšený stav je jen zčásti napraven při mapování soustavy NATURA 2000. Rychle dostupné informace o nejcennějších plochách prostě nejsou k dispozici. Nemají je tudíž ani orgány ochrany přírody. Z toho vyplývá vysoké reálné riziko chybného rozhodování, stagnace v procesu registrace VKP, nevyrovnaná kvalita zvláště chráněných území aj.

Metodika ELOP vychází jak z dlouholeté zkušenosti s evidovanými lokalitami (termín vychází z tradičního názvu) na AOPK ČR Havlíčkův Brod a následně i na Krajském úřadě Kraje Vysočina (v letech 1988 – 1996 cca 250 lokalit na okresech HB, PE a JI, poté řada lokalit vyhlášena za zvláště chráněná území či registrována jako VKP a z evidence vyřazena, naopak několik desítek lokalit doplněno, takže během roku 2020 se jedná o cca 300 lokalit v Kraji Vysočina), tak ze současných potřeb a možností státní ochrany přírody. Cílem bylo navržení maximálně jednoduchého, pružného a prakticky provozovatelného systému pořizování, správy a distribuce relativně omezeného objemu nejn nutnějších dat. Jednoduše: dodat pro odpovědné úředníky informace o přírodě v takové podobě, aby s nimi mohli vůbec pracovat (což se v praxi osvědčuje, na rozdíl od nyní těžko v praxi použitelného NDOP).

Získaná data slouží především k poskytování údajů o územích s výskytem přírodních hodnot chráněných zákonem o ochraně přírody pro územně analytické podklady (ve smyslu § 27 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb., stavební zákon), pro správní rozhodování podle zákona o ochraně přírody a krajiny a podle stavebního zákona (je nezbytné znát stav přírodního prostředí na lokalitě i mimo vegetační dobu), v dlouhodobějším horizontu též k rozšiřování sítě ZCHÚ, registraci VKP, zkvalitnění koncepčního procesu na příslušných místech (např. plánování investorů tak, aby investice nebyly ve střetu s jinými veřejnými zájmy v území) a v neposlední řadě pro navrhovatele k získání přehledu o přírodovědně cenných lokalitách v celém regionu. Vlastní údaje může navrhovatel pochopitelně publikovat neomezeně, údaje ostatních pouze po vzájemné dohodě, jak bývá obvyklé.

Uživatele systému lze rozdělit do tří úrovní:

Navrhovatelé: zdroj primárních údajů, regionální přírodovědci a pochopitelně AOPK ČR Havlíčkův Brod. V rámci možností vyplní co nejuplněji dotazník k lokalitě (formulář viz dále a pořídí mapový zakres). Zašle na AOPK ČR HB nebo OŽPZ KrÚ Kraje Vysočina.

Navrhovatelé (např. OŽPZ KrÚ Kraje Vysočina) mají možnost řešit zpracování údajů též veřejnou zakázkou, kdy dodavatelům mohou upřesnit kritéria vymezení (v dohodě s AOPK ČR).

Správce: AOPK ČR HB nebo OŽPZ KrÚ Kraje Vysočina. Provede aktualizaci souhrnné GIS vrstvy, novým ELOP přidělí definitivní kód, vybrané údaje z dotazníku připojí k databázovému souboru. Aktualizovaná data krajský úřad v pravidelných intervalech rozešle (či po dohodě jejich výběr) všem jednotlivým navrhovatelům, orgánům územního plánování (do ÚAP), publikuje na Geoportále Kraje Vysočina (<https://gis.kr-vysocina.cz/zivotniprostredi>) ap.

Konzumenti: Krajský úřad a obecní úřady všech stupňů. Primárním konzumentem jsou orgány ochrany přírody, stavebního řádu a územního plánování. Nezbytné pro samosprávné rozhodování obcí, územní plánování a plánování stavebních investic.

Výstupy: vyplněné dotazníky k lokalitám (samostatné textové soubory, tzv. „karty ELOP“) GIS shapefile se zákresem lokalit, doplněný atributovou databází s redukovanými daty.

Komentář k vyplňování dotazníku dle bodů:

Dotazník je tvořen samostatným souborem ve formátu *.PDF. Navrhovatelé zpracovávají ve formátu *.rtf (Rich Text Format), výjimečně *.TXT, exportují do *.PDF. Jméno souboru je tvořeno jeho kódem, kterému předchází písmena „el.“ a následuje letopočet zpracování (nebo aktualizace) – např. tedy „el_pe001_2020.rtf“. (Pozn. do roku 2016 bez uvedení letopočtu v názvu.)

(Formulář dotazníku a vzor vyplněného dotazníku jsou přílohami v závěru této Metodiky ELOP.)

ad 1. Kód je pětímístný, první 2 písmena označují pověřenou obec (seznam zkratk obcí viz seznam na konci stati), trojčíslí pořadové číslo v územní působnosti pov. obce. Definitivně přiděluje správce, navrhovatel ovšem může klidně vyplnit.

ad 2. Název – volit vhodné platné a používané místní názvy, snaha o maximální variabilitu, vyhnout se názvům typu “Horní Lhota” či “Hořečky u Vísky”.

ad 5. V úvodu klasická větička ze schédy a tak. Poté popis - názvy taxonů česky i latinsky, úředník není povinen znát latinsky každou rostlinu či živočicha. Text by měl být stručný a hutný, vždy vyjmenovat všechny druhy chráněné a co nejvíc druhů z Červeného seznamu.

ad 6. Shrnutí významu - viz např. vzor, doporučujeme používat následující slovní spojení, jsou-li tyto zastoupeny:

zvláště chráněné druhy rostlin

zvláště chráněné druhy živočichů

ohrožené druhy rostlin (druhy červ. seznamu)

ohrožené druhy živočichů (dtto)

ostatní významné druhy rostlin (např. fyto geograficky, vzácné aj.)

dtto u zvířat

ohrožená rostlinná společenstva (dle Moravce)

ad 7., 9. a 10. Viz vzor, není co dodat, jen stručně a výstižně (nefilozofovat).

ad 8. Zvláště je třeba zdůraznit zásahy s fatální naléhavostí, které pokud nebudou neprodleně provedeny (kosení na všivcích, péče o hořečky atd.), akutně hrozí zánik populace apod.

ad 11. Stupeň významu – rozlišujeme 3 úrovně, velmi zhruba: I – superextra, návrh MZCHÚ, II – dobrý, registrovat VKP, III – zbytek. Měl by navrhnout navrhovatel a potvrdit po konzultaci správce (dohoda).

ad 12. Trochu se tu opakuje bod 11, ale není od věci to zdůraznit.

ad 13. a 14. Viz vzor (zpracovatelé a datum prvního návrhu, zpracovatelé a datum aktualizace)

Seznam obcí s pověřením 2. stupně (provádějí registraci VKP)

Bystřice nad Pernštejnem	BP
Golčův Jeníkov	GJ
Havlíčkův Brod	HB
Hrotovice	HR
Humpolec	HU
Chotěboř	CH
Jaroměřice nad Rokytnou	JA
Jemnice	JE
Jihlava	JI
Kamenice nad Lipou	KL
Ledeč nad Sázavou	LS
Moravské Budějovice	MB
Náměšť nad Oslavou	NA
Nové Město na Moravě	NM
Pacov	PA
Pelhřimov	PE
Počátky	PC
Polná	PL
Přibyslav	PV
Světlá nad Sázavou	SV
Telč	TE
Třebíč	TR
Třešť	TS
Velká Bíteš	VB
Velké Meziříčí	VM
Žďár nad Sázavou	ZR

Struktura GIS dat

GIS shapefile zákresy budou odevzdány v podobě geografických dat (geodat), konkrétně ve vektorovém formátu ESRI shapefile (*.shp, *.shx, *.dbf, *.prj) a souřadnicovém systému S-JTSK (S-JTSK_Krovak_East_North).

Zákresy zpracujte nad měřítkem katastrální mapy (tj. 1:1 000). Datové vrstvy (shapefile) musí obsahovat níže uvedené jevy a strukturu:

Název shapefile	Geometrie	Atribut	Typ	Délka	Význam a komentář
el_vysocina	Polygon	KOD	text	5	viz stejnojmenný bod v komentáři
		NAZEV	text	30	k vyplňování dotazníku
		CHAR	text	100	shrnutí významu - viz komentáři k vyplňování dotazníku
		AREA	desetinné - dvojitá přesnost	15/2	výměra v ha
		KATEGORIE	text	3	stupeň významu - viz stejnojmenný bod v komentáři k vyplňování dotazníku
		NAVRHL	text	25	autor první verze evidované lokality
		UPRAVIL	text	25	autor poslední aktualizace (úpravy) evidované lokality
		TEXT	text	50	název souboru karty ELOP (bez přípony)

Luděk Čech a Filip Lysák, 16. 1. 2002
poslední aktualizace Jan Joneš, 23. 10. 2020

Evidovaná lokalita ochrany přírody – Kraj VYSOČINA

1. Kód:
2. Název:
3. Katastrální území:
4. Pověřený obecní úřad:

5. Stručný popis:

6. Shrnutí významu:

7. Ohrožení, dosavadní péče, způsob hospodaření:

8. Návrh ochranných opatření a péče:

9. Návrh dalšího průzkumu a monitoringu:

10. Další odborné podklady:

11. Stupeň významu:
12. Návrh ochrany:

13. Zpracoval:
14. Datum:

Vzor vyplněného dotazníku (vyplněný dotazník nesmí přesáhnout 1x A4)
Evidovaná lokalita ochrany přírody – Kraj VYSOČINA

1. Kód: **PL011**
2. Název: **Nad Niklem**
3. Katastrální území: Arnolec
4. Pověřený obecní úřad: Polná

5. Stručný popis:

Olšiny nad rybníkem Nikl v pramenné oblasti Balinky jsou někdejší rašelinné louky zalesněné olší. Dosud jsou tam dvě nezapojená „oka“ s velmi zajímavou flórou. Rostou zde z ohrožených druhů mechorostů vlasolstec vlhkomilný (*Tomentypnum nitens*), rašeliník Warnstorffův (*Sphagnum warnstorffii*), rašeliník oblý (*Sphagnum teres*) a rašeliník člunkolistý (*Sphagnum palustre*), z chráněných a ohrožených druhů cévnatých rostlin zejména kruštík bahenní (*Epipactis palustris*), rosnatka okrouhloлистá (*Drosera rotundifolia*), ostřice Davallova (*Carex davalliana*) a prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*). Z obojživelníků byla v rybníce zaznamenána ropucha obecná (*Bufo bufo*) a v olšině skokan hnědý (*Rana temporaria*). Na nekosených ladech u rybníka byl zastižen chřástal polní (*Crex crex*) a pozorován zde byl moták pochop (*Circus aeruginosus*).

6. Shrnutí významu:

Zajímavý celek mokřadní vegetace, zvláště cenná jsou rašelinná oka v olšině.

7. Ohrožení, dosavadní péče, způsob hospodaření

Rybník Nikl je devastován intenzivním chovem ryb. Vlhké louky včetně cenných rašelinných ok zarůstají dřevinami a rákosem. Opakovaně zde proběhlo částečné vyřezávání náletových dřevin.

8. Návrh ochranných opatření a péče:

Snížit intenzitu využívání rybníka, na lučních a rašelinných společenstvech zahájit pravidelnou péči (kosení, výřez náletů).

9. Návrh dalšího průzkumu a monitoringu:

Celkově doplnit faunistické údaje s důrazem na obojživelníky. Žádoucí je monitoring nejohroženějších druhů na lokalitě (zejm. kruštík bahenní).

10. Další odborné podklady:

AOPK ČR (2020): Nálezová databáze ochrany přírody.

Lysák F. (2002d): Bohdalovsko (J0065), závěrečná textová zpráva k mapování biotopů soustavy Natura 2000 a Smaragd. – Ms. [Depon. in: AOPK ČR, Praha].

11. Stupeň významu: I
12. Návrh ochrany: MZCHÚ - PP
13. Zpracoval: Mgr. Filip Lysák, aktualizovali Ing. Luděk Čech (AOPK ČR, RP SCHKO Žďárské vrchy) a Ing. Vojtěch Kodet, Ph.D. (AOPK ČR, RP SCHKO Žďárské vrchy)
14. Datum: jako ELOP zpracováno 5. 2. 2003 (stav k 1. 10. 2002), aktualizováno 2. 7. 2004 a 5. 9. 2011 (L. Čech) a srpen 2020